

Досвід європейських країн свідчить про те, що університети надають студентам фундаментальні, якісні знання, тобто студенти отримують теоретичну базу, яка дозволить їм грамотно застосовувати засвоєні знання на практиці. Таким чином, здобувач освіти за період свого навчання формує якісні професійні навички. Саме з цієї причини випускники відомих європейських навчальних закладів завжди цінувалися як професіонали в будь-якій країні світу. Крім того, європейські заклади вищої освіти надають здобувачам доступ до таких знань, які спрямовані й на розвиток особистості, які сприяють розширенню світогляду та ерудиції. Все це стало можливим саме через сформовану систему забезпечення якості освіти. Тому вітчизняним закладам вищої освіти слід й надалі звертати увагу на досвід ефективно працюючих закордонних закладів освіти, не забуваючи при цьому про власну автентичність.

Література:

1. Карстина С.Г., Цехиель О.Н., Мачадо К. Вклад казахстанско-немецкого сотрудничества в создание инструментария оценки программ профессионального образования // *Высшее образование в России*. 2021. Т. 30. № 1. С. 132-143. DOI: 10.31992/0869-3617-2021-30-1-132-143.

2. Qualitätsmanagement-Handbuch / Quality Policy of ASIIN. URL : https://www.asiin.de/files/content/dokumente/QM-Handbuch_ASIIN_eV_2011-10-27_Aenderung_2016-04-27.pdf

УДК 378.1

ДУАЛЬНА ОСВІТА: ДОСВІД ПРОВІДНИХ КРАЇН

*Вербицька В.І., к.е.н., доцент,
verbytska@i.ua*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

*Бредіхін В.М., к.т.н., доцент,
bredixinv@gmail.com*

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Дуальна система освіти передбачає поєднання навчання з періодами виробничої діяльності. Майбутній фахівець вчиться в двох установах, де, освоюючи теорію, проходить водночас і практику. З одного боку, отримує освіту в професійній школі (вона дає теоретичні знання), а з іншого - на навчальному підприємстві, де виробляються необхідні для даного виробництва компетенції. Обидві

установи є партнерами по відношенню один до одного. Дуже важливо, що молоді люди, які поєднують навчання з виробничою діяльністю, залишаються працювати на навчальному підприємстві.

Загальновизнаним лідером в справі організації дуального навчання вважається Німеччина, де система професійної освіти відрізняється розвиненим інститутом наставництва, практикоорієнтованим навчанням і активною участю бізнесу в підготовці кадрів. Досвід цієї країни служить зразком для всього Європейського Союзу.

Дуальне навчання у Німеччині введено в суворі законодавчі рамки і здійснюється за допомогою торгово-промислових і ремісничих палат. Так, з загальної кількості 3,6 млн. підприємств Німеччини в програмі професійного навчання задіяні 500 тисяч, причому більше половини характеризуються як дрібні і середні. Перш за все це означає, що приватний бізнес вкладає чималі кошти в підготовку фахівців потрібного профілю. Наведемо лише окремі дані: сума інвестицій становить понад 23 млрд. євро щорічно, і ще 3 млрд. євро виділяє для цього держава. Примітно, що прогноз потреб у робочій силі фірми складають заздалегідь, і свій шлях до професії випускник німецької школи, який бажає отримати економічну або технічну освіту, починає не з вибору вузу або коледжу, а з пошуку підприємства, яке візьме його на навчання. Якщо випускник успішно проходить співбесіду, підприємство укладає з ним договір на навчання. Основи професії закладаються в спеціально створених для цього центрах компетенцій, теоретичний курс освоюється в професійних школах, практичні навички - на підприємстві. Навчальна програма формується на замовлення та за участю роботодавців, які, крім цього, мають можливість розподіляти обсяг навчального матеріалу з дисциплін в рамках однієї спеціальності. На теоретичну і практичну частини відводиться приблизно рівна кількість часу. У ролі викладачів виступають співробітники компанії. Звичайно, не кожен з них є природженим педагогом, але, за відгуками учнів, тільки такі викладачі можуть розповісти про те, чого немає ні в одному навіть самому «просунутому» розумному підручнику, і показати, як і що треба робити. Головне, що потрібно від педагогів-виробничників, це результативність.

Термін, на який розраховані німецькі програми дуального навчання, варіюється в проміжку від двох до трьох з половиною років. Які ж особливості такого виду навчання?

На підприємстві цілеспрямована робота з розвитку необхідних навичок і відповідальності починається з перших днів. Вивчивши особливості виробництва, спробувавши все своїми руками і здавши кваліфікаційний і інші іспити, випускники приступають до виконання професійних обов'язків в тій самій компанії, в якій навчалися. Дуальна система забезпечує їм спокійне і безболісне входження в доросле трудове життя, а також наступне гідне існування. Адже навіть в період навчання майбутнім працівникам виплачується гарна грошова винагорода, а на робочому місці вони відчують себе впевнено, оскільки володіють необхідними компетенціями.

«Ловля двох зайців» користується популярністю у молоді. Роботодавці теж мають вигоду від такої форми підготовки кадрів, оскільки отримують фахівців, відповідних саме їх вимогам.

Німецька дуальна освіта орієнтована в основному на виробничий і технологічний сектори і майже не застосовується в гуманітарному. Незважаючи на це, ефект виходить вагомий: в Німеччині найнижчий серед європейських країн рівень безробіття молоді (в рази менше, ніж в інших країнах Євросоюзу) і добре розвинена економіка.

Форма дуального навчання в більшій чи меншій мірі використовується в багатьох європейських країнах, і для неї немає меж і континентів. Віднедавна дуальне навчання почав вводити Казахстан. Тут виділили галузі, які потребують кадри (сільське господарство, транспорт, металургія і машинобудування, нафтогазове і хімічне виробництва), і навчальні заклади, де їх можуть підготувати. За дорученням глави держави Фондом національного добробуту Казахстану складено покроковий план впровадження дуальної моделі та визначено перелік базових підприємств, які беруть участь в цьому проекті.

До теперішнього часу Казахстан досить далеко просунувся по шляху реалізації задуманого. У країні створена організація, яка виконує та координує роботу з даного напрямку (Управління методології дуальної системи навчання), розроблені типові навчальні плани та освітні програми за спеціальностями, новизна яких полягає в тому, що більше 40-50 % навчального часу відводиться виробничій практиці. За даними прес-служби Міністерства освіти та науки Казахстану, елементи дуального навчання впроваджують близько 200 коледжів, в яких отримують робітничі професії близько 46 тис. людей. За новими програмами навчається багато сільської молоді, оскільки 170 підприємств, селянських господарств підписали

протоколи намірів про навчання випускників сільських шкіл. Вивчається міжнародний досвід через стажування в одній з профільних академій Німеччини, а на сільськогосподарських підприємствах студенти пройшли виробничу практику, під час якої їм платили заробітну плату. Результатом стало те, що підприємці та керівники освітніх організацій почали розмовляти однією мовою.

І все ж проблеми, які гальмують введення дуального навчання, в країні є, і багато в чому вони пов'язані з підприємствами. По-перше, для практичної підготовки майбутніх працівників бізнесу доводиться виділяти людей (наставників) і фінанси. По-друге, дуальна форма навчання вимагає від підприємця вміння планувати розвиток трудових ресурсів компанії на досить тривалий термін, а здійснити це досить складно. По-третє, в справі формування єдиних професійних стандартів, а також моделей галузевих кваліфікаційних рамок без участі бізнесу не обійтись. Щоб підвищити зацікавленість підприємств у спільній підготовці кадрів, в Казахстані з державного бюджету виділено понад мільйон доларів. Гроші мають піти на оновлення кваліфікаційних вимог, які компанії висувають до своїх працівників. Додатково до цього Міністерство освіти Казахстану, запропонувало зменшити оподатковуваний дохід підприємств, що працюють за дуальною системою, на суму витрат на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації кадрів з коефіцієнтом 1,5.

Елементи дуального навчання проникли і в систему російської освіти, причому використовуються вони у навчальних закладах як вищої, так і середньої освіти. Завдяки такій політиці збільшився попит на професії та спеціальності автомобільного профілю. Але організувати підготовку кадрів з необхідними компетенціями не дозволяли умови: застаріла матеріально-технічна база закладів, непідготовленість викладачів і слабка взаємодія між системою освіти і галузями економіки. Для оперативного вирішення проблеми в Калузькому коледжі інформаційних технологій і управління був створений навчальний центр автомобілебудування, що займається підготовкою і перепідготовкою дорослого населення.

Спочатку в коледжі відкрили спеціальності «Технічне обслуговування та ремонт автомобільного транспорту» (автомехатроніка) і «Експлуатація транспортного електрообладнання та автоматики» (мехатроніка). Набір студентів в дві експериментальні групи проводився за безпосередньої участі кадрових служб виробництва за допомогою підготовлених ними психологічних Опитувальників, тестових і практичних завдань. При цьому

враховувалися рівень володіння теорією, виконувалися завдання на вміння працювати в команді, виявляти лідера. Програми навчання були запозичені в Німеччині і адаптовані до сучасних умов. Пізніше були розроблені адаптовані програми та за іншими спеціальностями, і всі вони містять більшу кількість практичних годин. Відповідно до німецького досвіду, теоретичне навчання проходить на базі коледжу і будується з урахуванням тих компетенцій, які придбаються на практиці, а практичне - в цехах, причому програму для нього повністю розробляють фахівці з підприємства, але вона узгоджується з навчальним закладом. Підприємство виділяє для коледжу викладачів спеціальних дисциплін, а також витратні матеріали та при необхідності транспорт. Студенти забезпечуються спецодягом та щомісячною стипендією в розмірі мінімальної заробітної плати. Ці умови записуються в договори, які укладаються з учнями. Результатом такої системи є те, що працевлаштовуються приблизно 87 % випускників, які пройшли дуальне навчання.

Література:

1. Гайсина С.Н., Ахметова А.З. Современное состояние дуального обучения в Республике Казахстан. *KazNU Bulletin. Economy series.* № 3 (115). 2016.

УДК 324.89.10

**ПРИВАТНО-ДЕРЖАВНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК
GR-ТЕХНОЛОГІЯ ПРОСУВАННЯ СИСТЕМИ
ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

*Андрющенко О.Б., канд. наук з держ.упр.,
helan17@ukr.net*

*Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

Сьогодні як ніколи сфера вищої освіти України потребує партнерської допомоги, бо відчуває гостру нестачу матеріальних і фінансових коштів від регіональної та державної влади. У світі взаємодія закладів вищої освіти та підприємств, які повинні бути замовниками випускників цих закладів, виступає дієвим інструментом підвищення якості освіти. Але на сьогоднішній день, в Україні роль приватно-державного партнерства (ПДП), як GR-технології в процесі розвитку вищої освіти, дуже незначна.